

2. Ильганаева В.А. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : словарь-справочник / В.А. Ильганаева. – К.: КП «Городская типография», 2009. – 392 с.
3. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук, 2003. – 656 с.
4. Луман Н. Медиакоммуникации / Н. Луман. – М. : Логос, 2005. – 280 с.
5. Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М.: МГУ, 1980. – 416 с.
6. Василик М.А. Основы теории коммуникации : учеб. / М.А. Василик. – М. : Гардарики, 2003. – 615 с.
7. Соколов А.В. Общая теория социальной коммуникации : учеб. пособ. / А.В. Соколов. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2002 г. – 461 с.
7. Партико З. Теорія масової інформації та комунікації / З. Партико. – Львів : ПАІС, 2008. – 290 с.
8. Ильганаева В.А. Социально-культурная динамика в социальной истории: трансформационные основания и тенденции / В.А. Ильганаева // Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. – 2012. – №5. – С. 30-36.
9. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка публік рилейшнз: моногр. / В.М. Бебик. – К. : МАУП, 2005. – 440 с.

Москальова Н.П.

***Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка***

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА ЕЛІТА»

У сучасному суспільстві механізми політичної участі формуються не в рамках держави, а в рамках громадянського суспільства, реалізуючи вплив різних соціальних груп на державу. Тому як інституційні механізми формування національної еліти та реалізації її повноважень необхідно розглядати не лише національну державу, але й усі політичні організації та рухи даної нації, а також угруповання, чия діяльність носить політичний характер. Держава як основний механізм контролю над їх розподілом є об'єктом впливу з боку тих угруповань і соціальних груп, які володіють достатньою концентрацією ресурсів для впливу на прийняття державних рішень. Таким чином, процес формування національної еліти носить конкурентний характер боротьби за вплив на прийняття державних рішень і в підсумку – державну владу. Від реалізації державної влади чи впливу на неї національна еліта отримує економічну ренту як у вигляді пільгового доступу до ресурсів, так і через отримання плати за їх розподіл на користь тих чи інших груп [1, с. 77]. Це означає детермінованість характеристик категорії «національна еліта» розподілом ресурсів влади в суспільстві, а також передбачає диференціювання реальних суб'єктів політичної влади у складі нації.

Еліту зі свого середовища може виділити лише суспільна група, яка має високий рівень політичної суб'єктності, тобто не лише усвідомлює свої специфічні політичні інтереси, але й має достатній рівень організованості та концентрації ресурсів влади для їх забезпечення. Як справедливо зазначає О. Воронянський, на сьогодні таким характеристикам відповідають лише потужні бізнес-групи [2, с. 77]. Тому фактично в суспільствах з великим розривом рівнів прибутків національна еліта стає ланкою механізму політичного панування економічно домінантної соціальної групи, довгострокового вирішального впливу на прийняття політичних рішень.

Політичні еліти, просуваючи свої специфічні інтереси через політичну систему, намагаються надати їм характер загальнонаціональних для того, щоб у боротьбі з конкурентними угрупованнями заручитися підтримкою більшості або хоча б частини нації. У разі відсутності політичного контролю з боку більшості нації за своїми діями панівне угруповання використовує суверенітет національної держави для задоволення власних інтересів, які далеко не завжди і не в усьому збігаються з інтересами як нації, так і держави.

Так, протягом періоду незалежності в Україні сформувалася система владних відносин, яка забезпечувала економічні та політичні інтереси великих бізнес-груп та пов'язаних з ними угруповань системи управління у владних структурах центру та регіонів. Інститути державної влади та представницької демократії такі групи використовують як інструмент просування корпоративних інтересів у конкурентній боротьбі за розподіл ресурсів [3, с. 82]. При цьому через постійне зниження обсягу ресурсів, доступних для присвоєння цими групами, конкурентна боротьба між ними мала тенденцію до загострення.

Картельні угоди між представниками груп політичної еліти України укладалися з урахуванням того, що жодна група не мала достатнього ресурсного забезпечення для довготривалого закріплення власного становища [4, с. 207]. Тому ці угоди були націлені не на створення стійкої конфігурації інститутів національної держави та громадянського суспільства, а на можливість їх найменш затратного переформатування відповідно до динаміки балансу сил між ресурсозабезпеченими угрупованнями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронянський О. В. Політичні інститути: механізм формування в конкурентному середовищі / О. В. Воронянський // Сучасне суспільство. – 2014. – Вип. 1. – С. 15–28.
2. Воронянський О. В. Проблема формування політичних інститутів у контексті конкурентної боротьби еліт / О. В. Воронянський // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. – 2012. – № 1013, вип. 21. – С. 75–79.
3. Національний суверенітет та національне самовизначення: питання теорії та український досвід // Колісник В. П. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти. – Х., 2003. – С. 53–87.

4. Воронянський О. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади / О. Воронянський // *Evropsky politicky a pravni diskurz*. – 2015. – Vol. 2, Iss. 4. – С. 205-209.

Осипов А.М.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры
ПАНСЛАВИЗМ. ПОПЫТКА «НОВОГО ПРОЧТЕНИЯ»

Основным содержанием идеи панславизма, появившейся в XVIII–XIX вв., было объединение славян. Ряд практических шагов в разработке идеи духовного и политического объединения славян сделали члены Кирилло-Мефодиевского братства. Отдельного внимания заслуживает их политическая программа. Своей целью они ставили создание федерации славянских народов, где каждый народ сберегал свою самостоятельность. Для управления федерацией предполагалось создать сейм, состоящий из представителей всех славянских народов. Славянскую федерацию предполагалось сформировать по образцу США.

В составе федерации предполагалось наличие трех великорусских, двух украинских, двух поволжских, двух южных, двух сибирских, двух кавказских, а также белорусского, польского, чехословацкого, сербского и болгарского штатов со своими органами власти и с общим центром в Киеве. Киев должен был стать столицей, где бы собирался сейм «общеславянского собора», где бы находилась верховная власть во главе с избирательным на 4 года президентом.

Политическое движение, как правило, предполагает наличие лозунга. В большинстве случаев это всего лишь несколько слов, в которых в самом сжатом виде изложены основные мысли, идеология движения, конечная цель. Достаточно вспомнить: «Москва – третий Рим», «Православие, самодержавие, народность», французское «Свобода, равенство, братство», американское «В единении сила». Больше всего лозунгов в различные периоды истории дала Германия: «С нами Бог», «Германия превыше всего», «Один народ, одна страна, один фюрер», «От благополучия каждого к благополучию всех». Но, судя по всему, не в количестве лозунгов дело – главное в том, чтобы в нем воплотился основной смысл движения. Увы, у панславизма такого лозунга нет.

Вероятно, что идея панславизма может относиться и не только к славянам. Как быть в случае, тогда немка Екатерина II, перешедшая в православие, присоединяла новые земли к Российской империи? Вероятно, в этом случае есть смысл вспомнить историю украинского казачества: казаком на Сечи мог стать человек любой национальности, принявший православие и отстаивающий интересы славян.

Продолжая тему федерации славянских государств, необходимо вспомнить о том, что из общего ряда славянских государств «выбивается» Польша – страна католического вероисповедания. С другой стороны – и православие, и католицизм основаны на вере в Иисуса Христа, и в качестве исключения из общего правила это можно принять.